Varsavak SARDARABAD

BUENOS AIRES
AÑO XV
Nº 569
Miércoles
2 de
Mayo
de
1990

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

Movsissian Reemplaza a Haroutunian

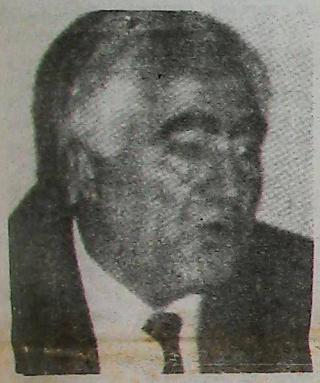

Erevan. En una sesión plenaria del Comité Central del Partido Comunista de Armenia, realizada el viernes 6 de abril, fue aceptada la dimisión del Primer Secretario del Partido Comunista en Armenia, señor Souren Haroutunian, eligiéndose por unanimidad para reemplazarlo a Vladimir Movsissian.

Una fuente del Partido dijo que Movsissian, de 58 años de edad, fue el único candidato.

La elección puso fin a semanas de especulación y esfuerzos para que Haroutunian retirara su renuncia, que él presentara algún tiempo atrás.

Dentro del Partido no se hicieron mayores comentarios por el cambio de guardia, pero algunos funcionarios dijeron que Haroutunian estaba contrariado a raíz del resentimiento popular contra su persona y el cargo que ocupaba.

"El Partido fue muy desacreditado y él también lo fue... Este hecho lo decidió a dejar su cargo y pedir a Moscú su cambio de funciones", dijo otra fuente. "Es posible que Haroutunian sea nombrado en breve cónsul general de Bratislava (Checoslovaquia)".

Haroutunian tiene gran experiencia con el sistema político soviético y Movsissian es considerado por muchos armenios, en Erevan, como "un buen hombre no sofisticado políticamente".

Expertos políticos locales dicen que Movsissian, un experto en agricultura, tiene una foja limpia y aceptable.

"El no hizo alharaca sobre su elección. No creo que el pueblo verá en él a un hombre de Moscú en Erevan", dijo un informante.

Vladimir Movsissian nació en 1933 en la aldea de Shenavan, región de Spidag. Se graduó en el Instituto de Veterinaria y Cría de Ganado de Erevan, y es un experto en Agronomía.

Durante 1959/67 trabajó en el norte de Armenia. Desde 1967 tuvo diversos puestos en el Partido, en Armenia.

Desde 1975, antes de su elección como Primer Secretario, Movsissian encabezó la Sección de Economía Rural del Comité Central del Partido Comunista. De 1978 a 1984 fue vicepremier del gobierno armenio, y desde 1985, Presidente del Comité de Estado para la Producción Agronómica.

También. Movsissian fue designado cabeza del Comité Gubernamental de Refugiados, en febrero de 1988, y desde enero de este año dirigió el Consejo Operacional de Emergencias.

Dijo MOVSISSIAN:

"El armenio es mucho más civilizado que el azerí. El armenio jamás intentó dañar al azerí ni lo atacó de la manera que los azeríes lo hacen con los armenios. Existen en Armenia 5 importantes diques hidroeléctricos que proveen de agua y electricidad a Najichevan (Azerbaijan), y no fueron tocados por los armenios".

(ver nota pág.4)

234.000 REFUGIADOS SON MULTITUD EN EREVAN Y OTRAS CIUDADES

Erevan. Más de 100.000 armenios sanos, refugiados en Armenia, están actualmente desempleados, y la presencia de otros 50.000 que se encuentran en Erevan han contribuído a crear una crisis tan seria como el bloqueo azerbaijano, según las manifestaciones de funcionarios del gobierno local.

Ellos estiman en 234.000 los armenios que han entrado desde Azerbaijan a partir de Marzo de 1988, congestionando el país y agravando las ya grandes penurias de una nación golpeada por un devastador terremoto y una mutilada economía.

"Esta gente no necesita viejas ropas ni suministro de alimentos... Ellos no tienen trabajo y necesitan lugares donde trabajar", dice Henry Azadian, de la Organización de Relaciones, ante la inquietante situación planteada por los refugiados.

"Sólo en Erevan tenemos más de 40.000 refugiados. A la ciudad le está faltando espacio para respirar. La vivienda siempre fue nuestro problema, y ahora éste se ha vuelto crónico".

Azadian agrega que todos los refugiados de Azerbaijan están recibiendo especial ayuda por parte de las autoridades, pero en algunos casos la asistencia es todavía inadecuada.

"La ayuda a esta gente debe ser centralizada... Yo estoy sorprendido de los grupos armenios de Europa o los Estados Unidos, que canalizan su ayuda a través de organizaciones no oficiales aquí, en Erevan. Hay grupos de refugiados no comprometidos en esta ayuda", nos dice. Y prosigue: *"Le digo a usted la verdad; sólo una o dos organizaciones armenias han llegado hasta nosotros preguntándonos si necesitamos algo en términos de ayuda para los refugiados. Las otras fueron extraoficialmente a los grupos".*

De acuerdo con esto, para aliviar la crisis, Armenia necesita más materiales de construcción, equipos agrícolas y el funcionaminto de pequeñas fábricas, para dar empleo a los desplazados.

"Nosotros necesitamos alentar al pueblo para que vaya a asentarse en Artsaj, antes que vivir en el sobrepoblado Erevan. Necesitamos alentarlos a irse de la ciudad a las áreas rurales. Debemos salvarlos de esta situación, y la situación debe venir en forma de viviendas, elementos agrícolas y trabajo. Miles de refugiados ya se han manifestado interes por irse a Artsaj. Nosotros debemos fomentar esas inquietudes, de acuerdo con las posibilidades de población."

Las estimaciones oficiales dicen que Artsaj tiene una población de alrededor de 170.000 personas. *"Nosotros necesitamos llevar este número a 250.000. Cada nuevo habitante contribuirá a fortalecer a Artsaj y contribuirá, también, a aliviar la crisis en el resto de las ciudades"*, dijo el señor Azadian.

Agregó, también, que mientras el gobierno ha asistido a muchos refugiados ubicándolos en locales oficiales, "miles están viviendo en hoteles, casas de huéspedes u otras entidades oficiales".

Uno de estos locales es el Palacio de la Juventud, sobre las colinas que dominan Erevan. Operadores oficiales dicen que alrededor de 160 refugiados están viviendo allí. "No sabemos con que lo están haciendo".

En una habitación del tercer piso encontramos a Hersig Balayan, una viuda de 77 años y madre de 2 hijas solteras. Hay otros más en el mismo complejo. La señora Balayan y sus hijas vivían en un pequeño cuarto en Erevan.

"Yo vivía en Stepanagerd y fuí a Bakú en 1926. Nosotros vivíamos bien allí, mi esposo fue condecorado en la guerra... y ahora tiene que estar mendigando por nosotras. Yo supliqué por mi vida y la de mis hijas cuando 50 pistoleros azeríes entraron en mi hogar. Nosotros estamos con vida... pero nada más", nos dice la señora Balayan con lágrimas en sus ojos.

PIEDRA FUNDAMENTAL DE LA FUTURA CATEDRAL DE EREVAN

Su Santidad Vazkén I°, Catholicós de Todos los Armenios, colocó la piedra fundamental y bendijo el suelo del lugar donde, en Erevan, se levantará la futura Catedral dedicada al 1700° aniversario de la adopción del cristianismo como religión oficial de Armenia, hecho ocurrido en el año 301 de nuestra era.

La ceremonia, cumplida el 31 de marzo pasado, contó con la presencia de miles de armenios, así como de clérigos residentes en Armenia. La Catedral, que será puesta bajo la advocación de San Gregorio El Iluminador, estará abierta al público a partir del año 2001.

Por que Lituania no es como la Carolina del Sur

Me permito presentar a continuación la traducción que realicé de un artículo publicado en la revista TIME del 16 de abril de 1990, sobre el problema de Lituania. Este análisis quiza nos ayude a pensar con más objetividad y amplitud sobre la situación de Armenia en el momento actual y las cuestiones cuyas soluciones son tan complejas, ó más, que la causa Lituana.

Mientras Lituania está lentamente siendo estrangulada, apela al mundo para que le ayude. El mundo avergonzado, le da la espalda. Avergonzado, porque sabemos que la causa lituana es justa.

Por qué? No es cierto, como lo afirma el Historiador Eric Foner de la Universidad de Columbia, que "Hay un pararelo genuino entre Lincoln y Gorbachev"? Que "la posición de Lincoln, como la de Gorbachev, fue que una unión que no importa cómo, fue formada, no puede ser abandonada". ¿Por qué alabamos a Lincoln por lanzar una guerra para salvar la Unión, pero condenamos a Gorbachev por actos mucho más moderados?

La contestación habitual —la contestación lituana— es un llamado a la historia. El sur de los EE.UU. de N.A. se unió voluntariamente a la Unión Norteamericana. Lituania fue conquistada y absorbida en contra de su voluntad dentro de la Unión Soviética. Su incorporación original siendo ilegítima, no se trata realmente de una secesión, es simplemente la ratificación de una independencia previa de la que fue despojada hace 50 años, cuando fue violada por Hitler conjuntamente con Stalin.

Pero la historia es engañosa. Por un lado, ¿cuándo exactamente se para la historia? Lituania fue independiente durante 20 años, entre 1920 y 1940, pero por más de cien años antes de ese periodo fue parte del Imperio Ruso. ¿Cuál de los dos periodos historicos ha de tomarse como norma? ¿El Imperio Ruso? ¿O el interregno corto de la independencia lituana? ¿O la realidad soviética de los últimos 50 años?

Y por otro lado, ¿por qué el advenimiento de la Carolina del Sur a la Unión Norte americana en 1788 se considera acaso obligatorio para la generación de 1860, cuando ni siquiera había nacido en la época de la incorporación? ¿Por qué motivo los habitantes de la Carolina del Sur, que nada tuvieron con la incorporación dentro de la Unión Norteamericana sean impedidos de afirmar su derecho democrático —por la teoría democrática nada menos— de elegir su forma de asociación propia, o de no asociarse con la Unión?

Necesitamos una base más firme para fundamentar la justicia de la declaración de independencia de Lituania. Y existe. No tiene nada que ver con la historia. Tiene que ver con la democracia, con un nuevo principio de relaciones internacionales, o, mejor dicho, con uno viejo que ha sido restablecido; el principio de legitimidad democrática. Los lituanos tienen derecho de haber hecho lo que hicieron porque fue un gobierno elegido, creado por el consentimiento de los gobernados, que decidió en nombre del pueblo separarse. Es el origen democrático de esa decisión, no los antecedentes históricos, que lo hace legítimo.

Pero ¿acaso Carolina del Sur no decidió democráticamente dejar la Unión Norteamericana? ¿Con qué derecho Lincoln le hizo la guerra?

La contestación es, primero, que Carolina del Sur, contrariamente a Lituania, no era enteramente democrática. En 1860, 58% de su población eran esclavos, y se les negaba el derecho al voto, como otros derechos humanos. Fue una minoría blanca que gobernaba, diríamos hoy, que votó por la secesión.

Y, segundo, la Unión de Lincoln, distinta de la de Gorbachev, era una democracia. Lincoln luchó para preservar la Unión porque creía que la secesión significaba el fin del gran experimento norteamericano del auto—gobierno. Si una minoría (el Sur), al perder un argumento (la elección de 1860) puede simplemente levantarse y dejar la Unión, entonces toda la idea de un gobierno republicano se convierte en una farsa. Si cada minoría descontenta puede "juntar sus bolitas" y separarse, entonces los adeptos a la monarquía u otros críticos reaccionarios de lo que en aquel entonces era el único experimento norteamericano, serían justificados en afirmar que el ser humano no es apto para auto—gobernarse. Como en Roma clásica y Grecia, los gobiernos libres inevitablemente degeneran en anarquía o en tiranía.

Ninguna de estas posibilidades se puede aplicar a Gorbachev. Está protegiendo un imperio dictatorial, no una democracia. La unión que él defiende no está dedicada a ninguna propuesta. Gorbachev ha introducido elementos de democracia en la U.R.S.S. Pero, irónicamente, la única parte de la U.R.S.S. que se puede decir que es enteramente democrática es Lituania, que tuvo las primeras elecciones multi—partidarias en la U.R.S.S. Para Lituania separarse libremente de una unión no—democrática no constituye minar la idea de un gobierno democrático, sino, en realidad, afirmarla.

Además, hoy hasta la acción de Lincoln sería juzgada con mucho más escepticismo. Aún cuando la unión es democrática, hoy nos parece que apenas podría tener el derecho de suprimir por la fuerza la voluntad de una minoría por su independencia expresada democráticamente. Si, por ejemplo, Quebec decidiera mañana separarse de Canadá, el mundo no apoyaría una invasión a Quebec a lo Lincoln, en nombre de la unión federal de Canadá. Tampoco lo haría Canadá.

Mientras una nación, al tomar sus decisiones propias, democráticamente, no amenace a sus vecinos (una condición que la Alemania unificada tendría que resolver, por ejemplo) debería estar libre para elegir. Ciertamente Lituania pasaría esta prueba. Esa es la razón por la que estamos apoyando a Lituania.

Pero no enteramente. Cuando nuestros gobiernos son llamados a apoyar la independencia de Lituania, se vuelven mudos. ¿Por qué? Porque mientras que la causa lituana es justa, hay otras causas en el mundo —entre otras el éxito continuo del esfuerzo de Gorbachev de democratizar, desmilitarizar y de descolonizar el imperio que heredó. Esto también cuenta.

El "tira y afloja" entre la justicia de la causa lituana y la necesidad de preservar estos otros valores representados por Gorbachev, es la fuente de la parálisis occidental por Lituania. No sirve para nada tratar de justificar esa parálisis negándola, o apelando a Lincoln, en el caso lituano. No resiste. Nuestra parálisis se justifica solamente admitiendo que la causa lituana va, irreconciliadamente, en contra de otros valores importantes.

Algunos dilemas internacionales no son solucionables. Lituania se nos presenta con un dilema así. Tratar de escaparnos de nuestra angustia negando la causa justa de los lituanos es agregar "insulto al daño". Pero no hace falta que nos condenemos por cobardía. El apaciguamiento es el abandono de amigos simplemente para la seguridad propia. Nuestra falta de acción en cuanto a Lituania se basa en nuestra preocupación no solamente por nuestra seguridad, sino por la reforma y eventual liberación de todo el imperio soviético. Lo que está experimentando Lituania no es, por lo tanto, una traición, ni es un apaciguamiento. Es una tragedia.

Charles Krauthammer

Y el caso armenio, qué es?

Alicia T. de Ezegelyan

CORDOBA

Fallecimiento del señor Nazaret Evjanian

La Comunidad de Córdoba agradece las condolencias recibidas con motivo del fallecimiento del señor Nazaret Evjanian, ocurrido este mes en esta ciudad, a la edad de 80 años.

Oriundo de la ciudad de Tersús, en Armenia histórica, en el año 1910, el señor Evjanian llegó a la Argentina en 1924.

Después de un comienzo difícil, se consolidó como empresario mayorista en el rubro de calzados, junto a sus hermanos Servando y Ludvic, destacándose por su trayectoria honorable que le ganó el respeto y afecto de clientes y proveedores.

Con su esposa Yeranuhí Chobanian formó una hermosa familia en la que nacieron seis hijos, hoy profesionales conocidos y respetados en nuestro medio. Su inquietud y ferviente apoyo a la colectividad armenia lo llevó a la conducción máxima como Presidente de la colectividad residente en Córdoba, cargo que desempeño a lo largo de 12 años, desde 1954 en adelante, en una etapa muy provechosa para la misma, logrando bajo su gestión la adquisición de la anterior Escuela Anexo, la ampliación de las estructuras edilicias de la época y —lo que fue muy significativo y de tan caro anhelo para nuestra comunidad— la compra a perpetuidad del Cementerio Armenio "San Salvador" y su posterior ampliación, lo que se concretó merced a su esfuerzo personal.

vaneskeheian s.a.c.i.f.i.
CUEROS CURTIDOS
IMPORTACION - EXPORTACION
RAUL SCALABRINI ORTIZ 676
TEL. 854-7845 - 855-0628
BUENOS AIRES

EL 24 DE ABRIL EN EL MARIE MANOOGIAN

Con la asistencia de miembros del Consejo Directivo de la Unión General Armenia de Beneficencia, personal directivo y docente, así como alumnos de las ramas primaria y secundaria —"Berdjuhí Emirian y Doris Tchinossian", el Instituto Educativo conmemoró el 75° aniversario del Holocausto de Armenios perpetrado en 1915.

El acto, que contó también con representantes de la Comisión de Damas, de Liga de Jóvenes, de la Agrupación Scout "General Antranik", de padres de alumnos y socios de la Institución, fue conducido por la señorita Hilda de Ashdjian quien, tras las palabras de apertura, la entrada solemne de los abanderados y la colocación de una ofrenda floral ante una maqueta alusiva a la gran tragedia, invitó al estrado al eximio violinista que nos visita, Hrachia Harutiunian.

El concertista, que había expresado su deseo de rendir su tributo y su adhesión a tan caro acontecimiento, brindó su arte magistral en la interpretación de obras de Gomidás, cuya calidad arrancó el fervoroso aplauso de los asistentes.

Luego de esto, el Profesor Samuel Antossian resaltó la significación de este trágico hecho que aún permanece tan actualizado como vigente en el alma de la Armenidad, exhortando a los presentes, y especialmente a la juventud, a mantenerse siempre concientes de esta noble causa de la humanidad, que aún no ha tenido solución justa y digna.

Seguidamente, alumnos de la escuela primaria declamaron en forma conjunta los sentidos versos de la obra póstuma del inmortal Baruir Sevag "El Campanario Incallable";

Finalmente, el Coro del Colegio, dirigido por la Profesora Diana Kaprielian de Sarafian, brindó una selección de canciones alusivas a la luctuosa fecha histórica.

Hrachia Harutiunian en la UGAB

El notable músico argentino Alberto Lysy —actual presidente de la Fundación musical "Yehudi Menuhin", de Suiza— que visita actualmente la Argentina, ha traído consigo un grupo de destacados músicos de diversos países, a fin de brindar una serie de conciertos en este país, y en cuyo programa también figura un importante concierto en el Teatro Colón de Buenos Aires.

En dicho grupo de excelentes solistas se encuentra, precisamente, el virtuoso armenio Hrachia Harutiunian.

El joven compatriota, que se halla residiendo actualmente en el país helvético, tuvo la oportunidad de visitar distintas instituciones de la colectividad local y, entre ellas, el *Complejo Alex Manoogian de la* Unión General Armenia de Beneficencia.

El 16 de abril fue recibido por miembros del Consejo Directivo de la entidad, participando luego en el acto escolar que, en homenaje al 84 aniversario de Parekordzagan, preparara la dirección de la Sección Armenio del Instituto Educativo "Marie Manoogian".

Tras este acto, los directivos de UGAB agasajaron con un almuerzo a la ilustre visita, extendiéndose el mismo en una sustanciosa charla que sirvió para interiorizarse de los motivos que provocaron la presencia de Harutiunian en nuestra ciudad.

U. G. A. B.

ARMENIA 1322 - BS. AS.

773-2820 y 772-2617

24 DE ABRIL EN EREVAN

DOCUMENTAL EN VIDEO
Pantalla Gigante
DISERTACION
Por Sr. *JOSE YOUSSEFIAN*
Miembro del Consejo Central
Jueves 10 de mayo, 21 horas

en **UGAB**
Entrada Libre

MUSICA Y CANCIONES ARMENIAS
en discos

- Conjunto de Danzas y Canciones de Armenia Dirección: Tatul Altunian
- "Nación Gloriosa" — Música y Canciones por diferentes intérpretes
- Canciones Armenias por Manuel
- Flores de la Canción por Raissa Mguerdichian y Rupén Matevossian
- Música para Violoncello por Medea Aprahamian
- "En Vivo" Un long play con canciones por Arturo Kouyoumdjian

PIDALOS EN UGAB

NUEVAMENTE

*** Exitosas Cenas de los Viernes ***
PROMOCION 1990
Comisión de Padres

—• **DESDE LAS 20 HS.** • —
Comidas para Llevar

ALICIA

Comidas y Postres Artesanales Armenios y Orientales

Reuniones Familiares — Agasajos

Campana 5535 Cap. Tel. 571—4536

Por los inconvenientes telefónicos que son de dominio público, *SARDARABAD* está incomunicado desde hace un mes. Por cualquier consulta, diríjase personalmente a Gorriti 4804. *GRACIAS.*

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales

SEGUROS GENERALES LAMAS

ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA

Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

Daniel Youssefian e Hijos S.A.

Distribuidor y Mayorista Textil Blanco y Tejidos en general

Sarmiento 2357 Buenos Aires
TE. 48-9442/5298

UNIFORMES COLEGIALES ELMAYAN

BLAZERS
PANTALONES
JUMPERS
765-5293
Los Ceibos 63 BOULOGNE

Para las cuatro estaciones y todas las edades

Lanas "Hetesia"

EL SR. YOUSSEFIAN NOS ANTICIPA DETALLES DE SU VIAJE A ARMENIA

Entre las personalidades relevantes de la colectividad armenia residente en la Argentina se destaca, sin lugar a dudas, el señor José Youssefian. Hombre firmemente dedicado al servicio de esta Diáspora, honesto y laborioso líder, fue durante largos años Presidente de la filial local de la UGAB, habiendo ocupado igualmente otras importantes responsabilidades. Ferviente patriota de la UGAB y, en tal carácter, continúa trabajando con abnegación para la consolidación de la armenidad y el resplandecimiento de la Iglesia Armenia, manteniendo alta su fidelidad a la Madre Patria y a la Santa Sede de Echmiadzin, siendo uno de sus más ardientes defensores.

A menudo invitado especialmente por las distintas comunidades de la Diáspora como de la Madre Patria, ha cumplido importantes misiones, participando en Congresos Pan—armenios.

Ultimamente, como uno de los representantes de la A.I.A., participó de la reciente Conferencia Científica dedicada a la Conmemoración del 75° aniversario del Genocidio de 1915, que tuvo lugar en Erevan entre el 17 y el 20 de abril pasado, y que fuera organizado por la Academia de Ciencias de la República Socialista de Armenia, donde el señor Youssefian pronunció un importante discurso en nombre de la Asociación Interinstitucional Armenia.

Al regreso del señor Youssefian a la Argentina tuvimos oportunidad de realizarle una entrevista, cuyos conceptos habremos de publicar en proxima edición. Debemos destacar que el señor Youssefian es uno de los queridos y respetados amigos de nuestro semanario *Sardarabad*.

Debemos agregar que del Congreso antes mencionado participaban delegaciones de 16 distintos países y que fueron leidos en el mismo más de 80 informes, más de 20 de los cuales correspondieron a historiadores no armenios.

El sábado 21 de abril, el flamante Primer Secretario del Partido, Vladimir Movsissian, recibió en la vasta sala del Comité Central a más de 30 Delegados de la Diáspora, prolongándose la entrevista por espacio de una hora treinta minutos. Allí tuvo lugar un intercambio de preguntas y respuestas, del cual resumimos los conceptos principales:

Movsissian conoce muy bien la historia del Genocidio Armenio, no sólo por los testimonios oculares que le fueron transmitidos sino también por los recuerdos de sus padres, inmigrados de la Armenia Occidental (Van, Mush y otras zonas periféricas).

•Todos los documentos relativos al Genocidio Armenio serán traducidos, en un futuro cercano, a 5 idiomas internacionales.

•El Genocidio Armenio es una verdad imprescriptible, tangible e innegable que continúa hoy con Sumgait y Bakú. Los armenios exiliados de Azerbaijan alcanzan a 250.000 personas.

•El terremoto dejó 25.000 víctimas y más de 500.000 personas sin techo.

•De 3,5 millones de la población armenia, un millón y medio no son propietarios de su vivienda; por consiguiente, existe un proyecto para entregar pequeñas parcelas de terreno —fuera de Erevan— para cultivo, construcción de vivienda, y lograr así una autoeconomía.

•Autonomía: *Movsissian enfatizó sobre los puntos siguientes: Libertad idiomática y cultural, y mercado comercial libre.*

•Un Consejo Pan—Armenio, con la participación de la Madre Patria, la Diáspora y Artsaj, se ocuparía de alentar lazos comerciales con armenios de la Diáspora y otras nacionalidades.

El Boqueo. Soluciones:

•Si Azerbaijan continúa con su conducta caprichosa hacia Armenia, Movsissian pedirá a las autoridades centrales que contrarresten con medidas de contrabloqueo.

•El armenio es mucho más civilizado que el azerí. El armenio jamás intentó dañar al azerí ni lo atacó de la manera que los azeríes lo hacen con los armenios. Existen en Armenia 5 importantes diques hidroeléctricos que proveen de agua y electricidad a Najichevan (Azerbaijan), y no fueron tocados por los armenios.

•Existe el proyecto de construir vía de comunicación desde puerto Batúm, con una extensión de 160 kilómetros de largo, cuya realización se logrará por etapas.

•Aumentar el número de vuelos de Erevan y otras partes de Armenia (Leninakan y Goris), llevándolos de 5 á 15.

•Crear una zona neutral de 10 km. entre Armenia y Azerbaijan, destinando 5 kilómetros para cada país.

No olvidemos que hoy, el 83% de los transportes hacia Armenia se hacen por ferrocarriles azerbaijanos y sólo el 17% por vía Georgia, por lo que Armenia se encuentra en permanente peligro de desabastecimiento a causa del bloqueo.

Según los allegados a Movsissian, el llamado número Uno armenio es un realizador que no promete sino aquello que puede realizar.

Vladimir Movsissian dijo también, acerca de las relaciones armenio—azeríes:

"Desde hace 2 años hablamos únicamente contra los azeríes. Es hora de hablar con ellos. (dialogar)".

Visitó esta Diaspora Georgui Proudian

Invitado por la Unión Cultural Armenia, el académico Profesor Georgui Proudian, fue agasajado el pasado 20 de abril por los directivos de la Unión General Armenia de Beneficencia.

Esta reconocida figura de nuestra cultura, actual Presidente del Instituto de Filosofía de la Academia Nacional de Ciencias de la República Soviética de Armenia, fue recibido por el Presidente de UGAB, señor Vahram Hairabedian, por los profesores del Instituto Educativo "Marie Manoogian", señores Samuel Antossian y Varudjan Adjemian, autoridades de la entidad y miembros de la Comisión de Damas.

Previo a una recorrida por las instalaciones del Complejo "Alex Manoogian", alumnos de la Escuela "Berdjuhí Emirian" ofrecieron al visitante un número de cantos y recitados patrióticos. Asimismo, y presentado por el Profesor Antossian, el académico Proudian dirigió su mensaje a los alumnos presentes, subrayando la importancia del aprendizaje del dulce idioma materno.

Cabe recordar que el profesor Proudian llegó a nuestra ciudad especialmente invitado para pronunciar una conferencia sobre el Genocidio Armenio, la que tuvo lugar el jueves 26 de abril en el Salón de Actos de la Unión Compatriótica Armenia de Marash.

Concierto Extraordinario de Hrachia Harutiunian

El próximo lunes 7 del corriente, a las 21 horas, nuestro actual huésped, el virtuoso armenio del violín Hrachia Harutiunian, miembro de la Academia Internacional de Música Menuhin, de Suiza, ofrecerá un concierto extraordinario con obras de Haendel, Bagdassarian, Ravel y Gomidás, acompañado al piano por la concertista Eduviges Picone.

Este Concierto tendrá por escenario el Centro Armenio, en la calle Armenia 1353. **La entrada será libre y gratuita.**

DONACIONES

Mihran Sarafian y Sra., con motivo de los 40 días del fallecimiento del Rev. Harutiun Mouchian ..... A 100.000.—

Fondos Leal S.A., en los 40 días del fallecimiento del Sr. Garabed Maldjian ..... A 500.000.—

Sr. José Balian, por Pascua ..... A 20.000.—

PRIMER SERVICIO
EN RELACIONES HUMANAS
Para la colectividad
Seriedad y Reserva
Sra. MARIA CRISTINA
Martes — Jueves — Sábado
15 á 19 40—4378
SIN FINES DE LUCRO

HOKEANKISD

Con motivo de cumplirse el 2° aniversario del fallecimiento de nuestra querida madre y abuela

OSGUI A. de YERNAZIAN

y el 24° aniversario de nuestro querido padre y abuelo

SIMON YERNAZIAN

invitamos a la Misa de *hokeankisd* que haremos oficiar en la Catedral de San Gregorio El Iluminador, el **domingo 6 de mayo de 1990**

[illegible] y sus nietos

LIGANDO

OPINA LA JUVENTUD

LIGANDO abre sus páginas a las juventudes de las diversas *corrientes de opinión* de la colectividad.
En este caso, el tema de consulta no podía ser otro que el 24 de abril de 1915. Al respecto se solicitó respuesta a las siguientes preguntas:

1.) **¿Cuál es la visión de su agrupación con respecto al 24 de abril, en la actualidad y a 75 años de tan terribles acontecimientos?**

2.) **¿Qué gestiones está llevando a cabo la misma con respecto al reconocimiento del Genocidio de 1915?**

EN EL PROXIMO Nº INICIAREMOS LA PUBLICACION DE LAS OPINIONES LOGRADAS

DIALOGO CON EL EMBAJADOR TURCO

(fragmento)

Vengo de Der—Zor

...Vengo de Der—Zor, Excelencia; de Der—Zor ¿ese nombre geográfico, os dice algo, acaso? Vengo del infierno creado por vosotros, a cuyo lado queda empobrecido el imaginado por Dante. Soy uno de los que se salvaron por milagro, yo señor embajador, que ahora estoy parado frente a vosotros; ¿sabeis todo lo que han visto estos ojos que os miran? Calamidades, monstruosidades, fuera de los límites de la concepción humana... ¿Y vosotros, señor embajador, me haceis la observación de que estoy pasando los límites?
—¿Cuántas veces debo repetir que encuentro condenable lo sucedido?
—. No puede suceder en ninguna otra parte, solamente puede suceder en Turquía con tanta ferocidad, y solamente allí en vuestro país, puede permanecer sin castigo... esto es lo horroroso; esto es lo doloroso y decid que vosotros sois miembro destacado de la Organización de las Naciones Unidas, y del Pacto del Atlántico... verguenza, verguenza para los países llamados civilizados. ¿Continúo Excelencia?

GARABED POLADIAN

Todos vivimos bajo el mismo cielo, pero ninguno tiene el mismo horizonte.

KONRAD ADENAUER

Cuántas veces hemos escuchado decir que la Liga de Jóvenes pertenece o simpatiza con determinado partido político, y cuántas veces hemos aclarado este concepto tan erróneo.

Sin duda alguna es obligación nuestra aclarar tantas veces como sea necesario este concepto.

La Liga de Jóvenes, como rama juvenil de la Unión General Armenia de Beneficencia, no tiene filiación partidaria, ni siquiera simpatiza con alguno de ellos. Escucha, observa y por sobre todo respeta las opiniones de todos ellos, pero como no pertenece a ninguno, no entra en discusiones políticas ya que no es objeto de su actividad.

El que hoy estemos presentes con ustedes mediante la página del Semanario **Sardarabad**, *es una gentileza de dicho Semanario al cual le estamos totalmente agradecidos. ¡Pero no es motivo alguno para que pensemos que Liga de Jóvenes tiene ideas liberales o que pertenezca a la ODLA!.*

Nuestra forma de pensar está basada en poder hacer armenidad.

Sentirse armenio no es solamente a través de actividades políticas, sino también en todos los actos por pequeños o grandes que fuesen.

Consideramos que la "Causa Armenia" es el común denominador de nuestra juventud, siendo el objetivo al cual conducen los diferentes caminos de las distintas instituciones que componen la colectividad.

Los integrantes de la Liga de Jóvenes gozamos de total libertad de pensar, en lo que a actividades políticas se refiere; estamos con nuestra Madre Patria, la Diáspora y la Santa Sede de Etchmiadzin.

LIGA DE JOVENES

El que de nada duda, nada sabe.

Proverbio griego

ATENCION

Se encuentra abierta la pagina ***LIGANDO*** a todos aquellos jóvenes que por algun motivo no pueden pasar indiferentes frente a una hoja en blanco.

Requisitos: ser jóven (no en edad sino en pensamiento) nativo o por naturaleza
Tener entre poco y mucho que decir
Expresar su parecer con criterio

Ofrecemos: Total amparo y cobertura por derechos de autor
Relación de independencia absoluta

Remitir sus escritos en sobre cerrado a:

LIGA DE JOVENES DE U.G.A.B.
Redacción *"LIGANDO"*
ARMENIA 1322

O los dias sábados y miercoles a partir de las 19 hs en la sede de nuestra Institución.
(De no encontrar moros en la costa, entregar el sobre en el buffet, al señor Hector)

CONTAMOS CON VOS !

Կը Բաւէ՛ Խոչընդոտել Հայութեան Միասնականութիւնը

Գրեց՝ *Օհան Պոտրումեան*

Անցնող երկու տարիներուն, հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ տեղի ունեցած շրջադարձային իրադարձութիւններն ու զարգացումները շատերու համար նկատուեցան բնական, ուրիշներու համար՝ ցնցիչ, ոմանց ալ անընդունելի:

Այդ իրավիճակները ե՛ւ հոգիներ խռովեցին ե՛ւ զինովութիւններ առաջացուցին, մեկնաբանութիւններու դուռ բացին՝ իւրաքանչիւր կողմ ելլելով իր ըմբռնումներէն եւ հասկացողութիւններէն:

Այս բոլորին մէջ ամենէն զգայացունցը Հ.Յ.Դ.–ի ընդհանուր քարտուղարին՝ Պրն. Հրայր Մարուխեանին մէկ ելոյթն էր, խօսուած Վիեննայի մէջ, 18 Հոկտ. 1988–ին, ուր Դաշնակցութեան գերագոյն պատասխանատուն կը խօսէր վերոյիշեալ հարցերուն եւ ընդհանրապէս Հ.Յ.Դ.–ի կեցուածքներուն մասին՝ նոր բանաձեւումներով, նոր միտքերով ու տեսակէտներով, որոնք հակադրութիւն կը կազմեն 70 տարիէ ի վեր իր կուսակցութեան կողմէ հետեւողականօրէն յառաջ տարած գիծին:

Այստեղ անմիջապէս պէտք է խոստովանինք, թէ Բիւրոյի պատասխանատուին ելոյթը՝ իր բնոյթով, բովանդակութեամբ, յանդըգնութեամբ ու նորարական շունչով, իրապէս ողջունելի եւ ուրախալի էր:

Այս ուրախ առիթով կ'ուզենք երկու հարց տալ:

Ա. Արդեօ՞ք Արցախ, երկրաշարժ եւ այլ գործօններ պէտք էր երեւան գային, որպէսզի Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը Հայաստանի նկատմամբ իր դիրքը փոխէր:

Բ. Վիեննայի ելոյթէն յետոյ դաշնակցական մամուլը նուազագոյնը՝ լրատուական բնոյթով նոյնիսկ չանդրադարձաւ այդ ելոյթին:

Այսուհանդերձ ժամանակը անցած կը թուի ըլլալ ամբոխավարական ելոյթներու եւ դերասանական ցուցադրութիւններու: Հայ ժողովուրդը կը սպասէ գործնական երաշխիքներ եւ գործ՝ խօսքերէ առաջ եւ ետք:

Մասնաւորաբար Հարաւային Ամերիկայի մէջ Դաշնակցական մամուլը եւ ձայնասփիւռը, բոլորովին հակադրուած իրենց գերագոյն պետին արտայայտութիւններուն, հետեւողականօրէն կը շարունակեն իրենց եօթանասուն տարուան մենատիրական ոգին, հակա-Հայաստանեան մաղձոտ գինը, անոր պորտախօսութիւնը հագնելով իբրեւ զրահ:

Այլ ընտրանք չունենալով, ստիպուած պիտի ըլլանք անգամ մը եւս մեր ժողովուրդին զանգուածներուն ներկայացնելու Հ.Յ.Դ.–ի անցեալ 70 տարիներու տխուր գործունէութիւնը:

Վեց հարիւր տարուան ստրկութեան շղթայէն ձերբազատուելու համար, Հայ ժողովուրդը 20–րդ դարու սեմին յաջորդաբար ծնունդ տուաւ երեք յեղափոխական կուսակցութիւններու՝ Արմենական, Հնչակեան եւ Հ.Յ.Դաշնակցութեան:

Հայ ժողովուրդին սպառնացող մահու-կենաց վտանգի այդ դժուարին օրերուն, երբ կեանքի կոչուեցան այդ յեղափոխական կուսակցութիւնները եւ ի մասնաւորի անոնցմէ առաջինը՝ Արմենական Կուսակցութիւնը, անոնք իրենց կարելիութեան ներած չափով ու միջոցներով, անջատ-անջատ, երբեմն միասնաբար, կազմակերպեցին ինքնապաշտպանման կռիւներ, արշաւանքներ եւ ցուցական գործողութիւններ:

Այդ գործողութիւններէն շատերը իսկապէս որ հերոսական էին եւ կազմեցին մաքառումի այն փառաւոր ու երկար շղթան, որուն կազմակերպիչ ուժը, գլխաւոր դերակատարները հանդիսացան մեր կուսակցութիւնները, գրելով արիւնոտ էջերը հայ ազատագրական պայքարին: Անոնք զոհաբերեցին «իմացեալ մահը» նախնտրող հերոսական տղաք եւ փետայիներ, որոնք իրենց արիւնով ջրդեղեցին հայրենի հողը:

Փառք ու պատիւ մեր նահատակ հերոսներուն:

Այս բոլորէն յետոյ, ապերախտ պէտք է ըլլանք որ աւելին ակնկալէինք զուլումի այդ օրերուն անհաւասար մաքառումները կերտողներէն: Անոնք տուին իրենց գերագոյնը՝ կեանքը: Երախտապարտ պէտք է ըլլանք այդ սերունդներուն, որոնք իրենց գերբնական ճիգերով փորձեցին իրենց կարելին, որպէսզի ապահով կեանք մը շնորհեն մեզի՝ մեր ժողովուրդի յետագայ սերունդներուն:

Այսուհանդերձ, ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ կատարուեցան նաեւ ճակատագրական սխալներ, որոնց անհրաժեշտ է երբեմն անդրադառնալ, պատմական դասը քաղելու համար անոնցմէ:

«Վեց հարիւր տարուան ստրկութեան շղթան դարձեալ ծեր վիզն ու ոտքը կ'անցնէք ծեր ձեռքով: Չեմ կրնար այս պայմաններուն հանդուրժել, մոռնալով մեր երեսուն տարուան զոհերը եւ մէկ միլիոն նահատակները», կ'ըսէր Զօր. Անդրանիկ, ի տես Երիտթուրքերու եւ Հ.Յ.Դ.–ի միջեւ մշակուող սիրալիր յարաբերութիւններուն, 1908ին:

Արդարեւ, տարբեր ճակատագիր կրնար ունենալ հայ ազատագրական պայքարի արիւնոտ ճանապարհը, 1890–էն մինչեւ 1920 մասնաւորաբար, եթէ այդ պայքարի գլխաւոր գերակատարներէն՝ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը, իր տկար եւ անհեռատես քաղաքականութեան պատճառով սայթաքումներ չունենար: Այստեղ տեղը չէ պատմագիտական վերլուծականը ընելու այդ սայթաքումներուն, որոնց շարքը բաւական երկար պիտի ըլլար, եւ հաւանաբար՝ թերի:

Այսուհանդերձ, պարզապէս յիշատակելու համար, կարելի է յիշել, օրինակի համար, 1904–ին Սասնոյ ջարդը, որուն հիմնական պատճառը երիտասարդ ու բոլորովին դեռատի եւ անփորձ Ռուբէնի անճարակութիւնն էր: 17 ամեայ այդ երիտասարդը ինչպէս կրնար ղեկավարել այդ ապստամբութիւնը: Հ.Յ.Դ.–ի ատենի ղեկավարութիւնը ինչո՞ւ համար զինք նշանակեր էր այդ պատասխանատու գործին գլուխը:

Ապա, 1909–ի դէպքերը, Կիլիկիոյ ջարդի ժամանակ, որուն ընթացքին 30.000 հայ զոհուեցաւ, մինչ անդին Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը իր ամբողջ կազմով Կ.Պոլիս փոխադրուած՝ սիրաբանութիւն կ'ընէր Թուրքերու հետ, քանի մը հայ «մեպուս» աւելի ունենալու համար խորհրդարանին մէջ: Զարմանալի չի՞ թուիր արդեօք, թէ ան որքան մխրճուած պէտք էր ըլլար իշխանութեան մաս կազմելու իր ծարաւին մէջ, մոռնալու աստիճան թէ ինք հիմնուած էր ազատագրելու համար Արեւմտահայաստանը, եւ ոչ թէ օսմանեան իշխանութեան մաս կազմելու:

Տակաւին, 1918–ի Մայիս 28–ին, Սարտարապատի հերոսական յաղթանակէն եւ «Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան» հռչակումէն ետք, ինչպէ՞ս կրնար ան Յունիս 4–ին, ընդամէնը մէկ շաբաթ ետք, հայ ժողովուրդի ամբողջական անձնատուութեան դաշնագիրը կնքել Պաթումի մէջ:

Գալով նոյնիքն այդ «անկախութեան», ոչ թէ մենք, այլ Հ.Յ.Դ.–ի պատմաբանն է որ կը գրէ:

«Մայիս 30–ին դեռ Ազգային Խորհուրդը չէ ընդունել անկախութիւնը: Ընդհակառակը, Խորհուրդի այս նիստում, ուր ընդունւեց այս «Յայտարարութիւնը», ձայների ճնշիչ մեծամասնութեամբ մերժուեց անկախութիւն յայտարարելու առաջարկը»:

«...Ստեղծուած պայմաններում, անկախութիւնը հաւասար էր տաճիկ բռնապետութեան վերադարձին, հայ ժողովուրդի մի նահատակութեան մի նոր շրջանի: Եւ դրանով է բացատրւում, որ Հայոց Ազգային Խորհուրդի այն նիստը, ուր քննութեան առնուեց «Անկախութիւնը», աւելի նման էր սգաւոր տան, ուր ննջեցեալ կայ տարածուած» (Ս.Վրացեան «Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան» գիրքէն):

Ամենատհաս քաղաքագէտն անգամ վերահասու պէտք էր ըլլար, թէ այդ «անկախութիւնը» Թուրքերուն գեհենային յղացումն էր, որպէսզի, հայրենի հողին վրայ ծուարած հայութեան հաշիւը մաքրէր եւ միանգամընդմիշտ հայոց անունը սրբէր աշխարհի քարտէսին վրայէն:

Շար 1

Ընկ. Օհան Պոտրումեանի Ելոյթը Թ.Մ.Մ.-ի 10-ամեակի Առիթով

Մեր մամուլը 20–էն սկսեալ մինչեւ այսօր ու վաղն ալ հաւատացած է ու թիկունք կը կանգնի Հայաստանի ներկայ իրականութեան՝ հպարտ հայրենիքի ներկայ իրագործումներով: Սակայն երբեմն, զանազան առիթներով, ան չէ հրաժարած բարեացակամ դիտողութիւններ եւ ի հարկին քննադատութիւններ ընելէ, երբ պէտքը նկատած է դրական ոգիով մօտեցուած բարեկարգումներու: Հայաստանը, այսօր, մեզի՝ արտերկրի հայութեան համար, կը մնայ միակ կռուանը հայապահպանումի աշխատանքներուն մէջ: Առանց Երեւանի լուսապայծառ իրականութեան, գոյութիւն ունենալէ շատոնց դադրած պիտի ըլլային հայատրոփ ու հայահոծ Պէյրութն ու հայաքնակ Լոս Անճելըսը: Առանց հայրենի մշակութային ներարկումներուն դատապարտուած են անշքանալու Թէքեան Մշակ. Միութիւնը, Հ.Ե. Ընկերակցութիւնը, Նոր Սերունդ Մշակ. Միութիւնը եւ մշակութային միւս կազմակերպութիւնները: Առանց մշակութային սիրալիր փոխյարաբերութեանց, մենք գոյութիւն ըլլալէ կը դադրինք: Ժամանակաւոր ենք պարզապէս:

Հայաստանը Ռամկավար Ազատական մամուլին համար կը մնայ լոյսի այն միակ աղբիւրը, ուրկէ միշտ ճառագայթած է հայրենասիրութիւն:

Ռամկավար Ազատական մամուլը առաջին օրէն սկսեալ եղած է կողքին սրբութիւն սրբոց Ս. Էջմիածնի: Կը հաւատայ որ միայն հոգեւոր մեր կեդրոնը կրնայ հոգեւոր դաստիարակութիւն բաշխել ժողովուրդին ու ցուցմունք տալ եղբայրական սիրոյ՝ նուի-

(Շար. էջ 7)

Հայկական Ջարդերու Մասին Թրքական Փաստաթուղթ Մը

Ստորեւ մեր թարգմանութեամբ հայ հասարակութեան ուշադրութեան յանձնուածը հայկական ջարդերը հաստատող արժէքաւոր փաստաթուղթ մըն է, որ ներկայիս կը գտնուի Մեծն Բրիտանիոյ Պատերազմական Նախարարութեան մօտ (106/1420 թիւ 937):

Անգլիական դեսպան՝ Հորըս Ռամպոլտ գայն 28 Դեկտեմբեր 1917 թուակիր եւ 30862 թիւ ընկերակցող նամակով մը Զուիցերիոյ մայրաքաղաք Պեռնէն ղրկած է Անգլիոյ Արտաքին Գործոց Նախարար Արթհըր Ճէյմզ Պալֆուրին, (1848–1930), որ երեք տարի վարչապետ ալ եղած է (1902–1905):

Քեմալ Միտհաթ Պէյ պետն էր Թուրքիոյ ընդդիմադիր «Իթիլաֆ» (Համաձայնութիւն) կուսակցութեան, այն շրջանին, թէ Թուրքիոյ կառավարութեան ղեկը կը գտնուէր «Իթթիհատ վէ Թերաքքը» (Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն) բռնակալ կուսակցութեան ձեռքը, գլխաւորութեամբ ջարդարարապետ Թալաաթ, Էնվէր եւ Ճեմալ փաշաներու:

Խնդրոյ առարկայ փաստաթուղթը ֆրանսերէն է:

Իթիլաֆ կուսակցութեան անդամ Գաբրիէլ Է. Նորատունկեան Ա.Համաշխարհային Պատերազմէն առաջ, քանի մը տարի Թուրքիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարն էր: Ցետագային ան եղաւ Հ.Բ.Ը.Մ-ի փոխ նախագահը:

(Կիպրոս) Կ.Ն.Փափազեան

* * *

Հորըս Ռամպոլտի Նամակը Արթհըր Ճէյմզ Պալֆուրին

Ձեզի կը փոխանցեմ հրապարակային յայտարարութեան մը բնագիրը, զոր Քեմալ Միտհաթ Պէյ կը մտադրէ շուտով հրատարակել զուիցերիական մամուլին մէջ: Յայտարարութիւնը կը ջատագովէ հաշտութիւն մը թուրքերու եւ հայերու միջեւ, եւ որ իրականութեան մէջ կոչ մըն է վերջիններուն գործակցելու Քեմալ Միթհատ Պէյի կուսակցութեան հետ, ձաղկելու նպատակով «Երիտասարդ Թուրք» վարչակարգը:

* * *

Հրապարակային Յայտարարութիւն Մեր Հայ Հայրենակիցներուն

Ծուրջ քառասուն տարիէ խենդութեան հով մը կը փչէ Թուրքիոյ վրայ, կուրացնելով անոր երիտասարդ եւ ծեր կառավարողները, զանոնք հրելով դէպի անզուգական զայրոյթի եւ աննկարագրելի կործանումի: Ջարդերն ու ամէն կարգի դալաններ փոխարինուած են խաղաղութեան եւ ներդաշնակութեան այս դարը, որուն մէջ կ'ապրէինք 600 տարի՝ փոխադարձ եղբայրակցութեան մէջ -դուք՝ հայերդ եւ մենք իսլամ թուրքերս:

Ձեզի՝ հայերուդ -հաւատարիմ, օրինապահ եւ օգտակար քաղաքացիները կայսրութեան- Թուրքիա պարտական է այն գերագոյն ծառայութեանց համար զորս մատուցած էք որքան տնտեսական եւ առեւտրական նոյնքան ալ անոր մտաւորական եւ արուեստագիտական զարգացումին:

Ներկայիս, բախտախնդիրներու խմբակ մը, որ կը կոչուի «Երիտասարդ Թուրքեր», իշխանութիւնը կը կազմէ Պոլսոյ մէջ եւ զայն հոն պահելու համար, օրական կը դիմէ ամենէն արհինարբու միջոցներու, երբե՛ք չտեսուած, նոյնիսկ Ապտիւլ Համիտի իշխանութեան օրով:

Եւ մենք եղած ենք անզօր ականատեսները զգուելի բնաջնջումին մեր հայ եղբայրներուն, զորս այս յելուզակները աքսորեցին եւ փոշոտեցին հարիւր հազարներով:

Արդարացնելու համար այս ոճիրները, Թուրքիոյ ներկայ կառավարութիւնը հրատարակած է հայերու դէմ շնական սուտերու գրքոյկ մը: Կիները ու մանուկները փոշոտելէ ետք անհրաժեշտ էր հնարել մեղադրանքներու շարք մը դժբախտ հայ ժողովուրդին դէմ:

Եթէ մաս մը գրգռիչներ կային հայերու մէջ, կառավարութեան պարտականութիւնն էր փնտռել եւ պատժել զանոնք, համաձայն երկրին կանոններուն. բայց քանի մը յեղափոխականներու պատճառով աքսորեցին, խողխողեցին, թալանեցին, խեղդամահ ըրին աւելի քան մէկ միլիոն խաղաղասէր, անմեղ հայեր: Ասիկա անորակելի արարք մըն է, զոր մենք ազատասէր եւ իրական հայրենասէր թուրքերս կը դատապարտենք մեր ամբողջ ուժով եւ զոր մեր կրօնքը կը մերժէ կորովի կերպով:

Հայե՛ր,

Հալածուեցաք եւ ջարդուեցաք որովհետեւ արդարութիւն ուզեցիք, որովհետեւ պահանջեցիք ապրիլ ապահովութեան մէջ եւ երաշխաւորութիւն՝ ձեր ինչքերուն համար: Եւ մենք՝ ազատամիտ թուրքերս, միթէ մենք նուազ չափով մը չե՞նք ենթարկուած ձեր ճակատագրին՝ նոյն իտէալին համար:

Ուստի, կը հաւատանք, այսօր նուիրական պարտք մը հատուցանել յայտարարելով քաղաքակիրթ աշխարհին որ դուք՝ հայերդ միշտ եղած էք հաւատարիմ եւ օրինապահ հպատակները Օսմանեան Կայսրութեան:

Հայե՛ր,

Մինչեւ հիմա անարդարօրէն նահատակուած էք: Մենք միայն կը խնդրենք վստահեցնել ձեզ՝ ապագային համար, որ դուք իրաւունք ունիք այս ազատութեան, ինչպէս մենք՝ իսլամ թուրքերս ունինք, նոյնպէս ալ բոլոր օսմանցիները՝ առանց բացառութեան: Հալածուած ենք նոյն պատճառով, պէտք ենք միանալ նոյն դատին համար, որպէսզի կրկին տապալենք մեր հարստահարիչներու բռնակալութիւնը:

Օրինապահութեամբ եւ անկեղծօրէն ձեզի կ'երկարենք մեր ձեռքը, որ չէ արատաւորուած որեւէ աղտով: Անվարան եւ անվախօրէն ընդունեցէք այս ձեռքը, միացնելու մեզ մեր հասարակաց ճիգին մէջ, շուտով ապահովելու համար մեր իտէալին իրականացումը.

«Մեր ազատութիւնը եւ մեր ազգային բարգաւաճումը:

Վասն Օսմանեան
«Խաղաղութիւն եւ Ազատութիւն» Լիկայի
Գլխաւոր Ատենադպիր Քեմալ Միտհաթ
(Ժընեւ)

Ընկ. Օհան Պոտրումեանի Ելոյթը

(Շար. էջ 6-էն)

րական մեր բոլոր աթոռներուն ու թեմերուն: Մեր մամուլը կը հաւատայ, թէ Ս.Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Հայրապետը գլուխն է Հայաստանեայց Եկեղեցիին: Ան հոգեւոր առաջնորդն է մեր դարաւոր Եկեղեցիին: Ոչ մէկ անջատողական շարժում կրնայ դիմանալ աւանդական այն հսկայ ուժին դիմաց, զոր դարերով ամբարած է Աստուածընտրեալ մեր Հոգեւոր Կեդրոնը:

Մեր մամուլը, որպէս հարազատ արտայայտիչը մեր կազմակերպութեան, միշտ պիտի մնայ օրինապահ զաւակը Մայր Աթոռին իր արժանի յարգանքը մատուցելով նաեւ նուիրապետական մեր միւս թեմերուն: Պիտի շարունակէ նաեւ գրել ու պայքարիլ վասն մեր Եկեղեցւոյ միութեան՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան գերագոյն իշխանութեան տակ, թեմերու վերադարձին եւ կարգ ու կանոնի վերահաստատման:

1906-էն սկսեալ, այսօր ալ, Ռամկավար Ազատական մամուլը իր էջերը լայն բացաւ Հ.Բ.Ը. Միութեան գործունէութեան առջեւ: Միութիւնը իր հիմնադրութեան օրէն սկսեալ եղաւ օրհնաբեր այն բարեսիրական միակ համապարփակ կազմակերպութեան:

Մեր մամուլը, եւ անոր միջոցով հաւատաւոր ընթերցողները ու շարքայինները կը հաւատան, թէ Հ.Բ.Ը.Միութիւնը արտասահմանի մեծագոյն ոչ-քաղաքական կազմակերպութիւնն է, թէ անոր իտէալներն ու համոզումները ազգային սկզբունքային խնդիրներու մէջ նման են Ռ.Ա. Կուսակցութեան առաջադրանքներուն, թէ այս միութիւնը ունի այն հզօր բարոյական ուժը՝ միասնականացնելու արտասահմանի թափառական հայութիւնը:

Մեր մամուլը, այսօր ալ, իր էջերը լայն կը բանայ Բարեգործականի գործունէութեանց առջեւ Բարեգործականի դպրոց, Բարեգործականի ակումբ, Բարեգործականի դարմանատուն, հանդէս պարախումբ... միշտ երեւցած են մեր թերթերուն մէջ, որովհետեւ Բարեգործականի հեռատես ղեկավարութիւնը, հիմնադիր Պօղոս Նուպար Փաշայէն սկսեալ, հաւատացած է ու կը հաւատայ մեր կուսակցութեան սրբազան առաքելութեան: Բարեգործականը քաջ գիտէ թէ իր տագնապի օրերուն միակ քաղաքական կազմակերպութիւնը, որ եղբայրաբար հասած է անոր կանգնումի աշխատանքներուն, մեր կուսակցութիւնը եղած է՝ նաեւ իր մամուլով:

Եւ այս ամենէն ետք, Ռամկավար Ազատական մամուլը կը հաւատայ Հայ Դատի հետապնդման սրբազան գործին:

Կը հաւատայ թէ մեր ժողովուրդը ունի չլուծուած Դատ մը, որ աւելի քան 75 տարիներէ ի վեր կը սպասէ արդար լուծման: Հայ ժողովուրդը իրաւատէրն է իր հողերուն: Մեր մամուլը եւ իր ետին կեցող Ռ.Ա.Կուսակցութիւնը կ'ուխտէն ամէն միջոց գործածել վերատիրանալու համար մեր պատմական հողերուն: Քաղաքական, տնտեսական, դիւանագիտական ու քարոզչական բոլոր միջոցներով՝ ի խնդիր ազատագրման մերք պիտի աշխատինք առանց վհատելու, առանց դոյզն յուսահատական նշան մը ցոյց տալու՝ վերատիրանալու համար մեր առհաւական իրաւունքներուն:

Մեր աւագ պարտականութիւնը այս է. մնացեալ բոլոր աշխատանքները միջոցներ են մեզի համար հասնելու այս հրագին:

Կարեւոր Հանդիպում՝ Պրն. Յովսէփ Եուսէֆեանի Հետ

Արժանթինահայ երեւելի անձնաւորութիւններէն, ազգային անսակարկ ծառայութեան նուիրուած, պարկեշտ ու ժրաջան դէկավար՝ Պրն. Յովսէփ Եուսէֆեան երկար տարիներու ընթացքին վարած է բարեգործականի, տեղւոյս մասնաճիւղին, տաճնապետութիւնը եւ այլ պատասխանատուութիւններ:

Անչեղ ու բոլորանուէր հայրենասէր, ան, ցարդ մաս կը կազմէ Հ.Ռ.Ը.Մ.-ի կեդրոնական վարչութեան, եւ առ այդ կը չարունակէ աչխատիլ անձնուիրութեամբ, ի խնդիր՝ հայապահպանումի ու Հայ եկեղեցւոյ պայծառացումին, հաւատարմօրէն Մայր Հայրենիքի ու Մայր Աթոռ Ս.Էջմիածնին, որոնց ջերմ ու անդրդուելի պաչտպանողներէն է: Յաճախ մասնաւոր հրաւէրով, ազգօգուտ առաքելութիւններ կատարած թէ՛ արտասահմանի տարբեր հայ գաղթօճախներու մէջ, թէ՛ Մայր Հայրենիքի մէջ, մասնակցութիւն բերելով համահայկական համագումարներու: Վերջերս, իբր տեղւոյս Միջ-Միութենական Խորհուրդի (A.I.A.) ներկայացուցիչներէն, ան մասնակցեցաւ 1915-ի Մեծ Եղեռնի 75-րդ ամեակին նուիրուած՝ միջազգային գիտաժողովին որ տեղի ունեցաւ Երեւանի մէջ, Ապրիլի 17-էն 20-ը, կազմակերպութեամբ՝ Հայկական Մ.Մ.Հ. Գիտութիւններու Ակադեմիային, ուր ունեցաւ կարեւոր ելոյթ մը, Միջ-Միութենական Խորհուրդին անունով:

Գտնուելով հայրենի հողին վրայ, Մեծ Եղեռնի 75-ամեակի պաչտօնական հանդիսութիւններու չրջանին, ան մաս կազմեց Միածեռնակաբերդի յուչարձանին առջեւ, իրենց յարգանքի տուրքը մեր 1,5 միլիոն նահատակներուն մատուցող կէս միլիոն հայրենաքնակ թէ արտերկրի մեր ժողովուրդին:

Այցելեց նաեւ Ս.Էջմիածին, ուր ընդունուեցաւ Վեհափառ Հայրապետին կողմէ, եւ ներկայ գտնուեցաւ այս առթիւ տեղի ունեցած եկեղեցական արարողութիւններուն: Ունեցաւ, անչուչտ հանդիպում նաեւ նորընտիր Ա.Քարտուղար Վ.Մովսէսեանի հետ, 30 պատուիրակութիւններու առընթեր:

Պրն. Յովսէփ Եուսէֆեանի վերադարձին, չահեկան հարցազրոյց մը ունեցանք իրեն հետ, զոր լոյս պիտի ընծայենք յաջորդիւ: Կ'արժէ ըսել, որ ան «Սարտարապատ» պաչտօնաթերթիս սիրուած, յարգուած ու ընտրանի բարեկամներէն է:

Սոյն միջազգային գիտաժողովին կը մասնակցէին 16 տարբեր երկիրներէ եկած պատուիրակութիւններ: Տեղի ունեցան 80-է աւելի զեկուցումներ, որոնցմէ՝ աւելի քան 20-ը ոչ-հայ գիտնականներու թէ պատմագէտներու կողմէ:

Գիտաժողովին աւարտին՝ Շաբաթ, Ապրիլ 21-ին, կենտկոմի նորընտիր (Ապրիլ 6-ին) Ա.Քարտուղար՝ Վ.Մովսէսեան ընդունեց կենտկոմի ընթարճակ հիւրասրահին մէջ արտասահմանի աւելի քան 30 պատուիրակութիւններ 1,30 ժամ տեւողութեամբ:

Մովսէսեան ունեցաւ ելոյթ մը, եւ հարցազրոյց պատուիրակութիւններուն հետ, որմէ կու տանք ամփոփաբար հետեւեալ գլխաւոր գիծերը.

Հայ Ցեղասպանութիւն

• Մովսէսեան լաւ գիտէ հայ ցեղասպանութեան պատմութիւնը, ոչ միայն հայոց պատմութենէն, այլեւ իր ծնողաց (Արեւմտահայաստանէն ներգաղթած, Վան, Մուչ ու այլ մօտակայ չրջաններէն) ականատեսի վկայութիւններէն ու ոգեկոչումներէն:

• Հայ ցեղասպանութեան վերաբերող փաստաթուղթերը-վաւերագիրերը մօտ ատենէն պիտի թարգմանուին միջազգային 5 գլխաւոր օտար լեզուներու:

• Հայ ցեղասպանութիւնը՝ անժամանցելի, չոչափելի ու անհերքելի իրողութիւն է, որ կը չարունակուի այսօր «Սումկայիթով» ու «Պաքու»յով: Ատրպէյճանէն տեղահան եղած հայերուն թիւը կը հասնի 250 հազարի:

Երկրաչարժ

• Երկրաչարժը խլեց 25 հազար զոհ, ու անպատասպար թողուց աւելի քան 500 հազար հոգի:

• Հայրենի 3,5 միլիոնէն, 1,5 միլիոնը սեփական տուն չունի ուստի անժամկէտ փոքր տարաձութեամբ հող եւ վարկ (crédito) պիտի տրամադրուին ժողովուրդին թէ՛ սեփական տնտեսութիւն եւ թէ բնակարաններ հայթայթելու նպատակով:

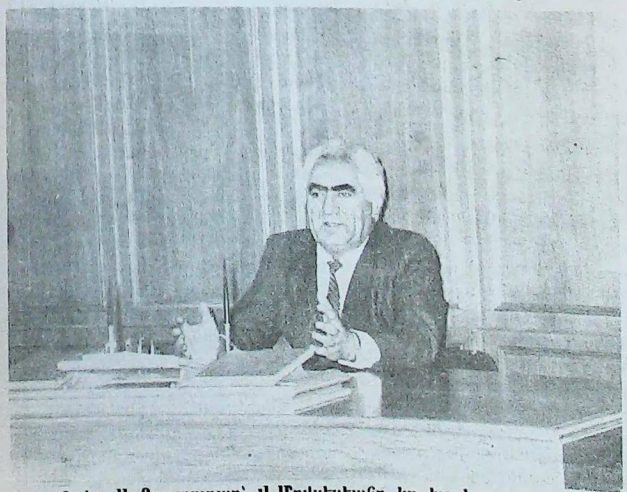

Նորընտիր Ա.Քարտուղար՝ Վ.Մովսէսեանը կը խօսի գինք այցելող պատուիրակներուն:

Ցուզիչ եւ պերճախօս տեսարաններ Սրօեռապաբերդի ճաճատակաց յուշարձանին առջեւ, ծաղկեփունջերով շրջապատուած:

(Շար.Ը էջ)

Ապրիլ 24-ի Սգոյ Հանդէս Մարի Մանուկեան Հաստատութեան Մէջ

Այս տարի հայոց Մեծ Եղեռնի 75-ամեակն էր: Մեր բիւրաւոր նահատակներուն ուրուականները մեր կեանքին կ'ուղեկցին արդէն 75 տարի:

Արդարութի՞ւն եւ հատուցո՞ւմ կը պահանջեն վերապրողներն ու անոնց շառաւիղները, սակայն աշխարհը դեռեւս խուլ է...

Այս մտածումներով ու զգացումներով Մարի Մանուկեան Հաստատութիան յարկին տակ հաւաքուած էին ծնողք ու աշակերտ՝ վերյիշելու մեր բիւրաւոր նահատակները:

Բացման խօսք կ'ըսէ ուսուցչուհի տիկ. Հիլտա. «Սիրելի՛ աշակերտներ, սիրելի՛ հայրենակիցներ, Ապրիլ ամիսը սովորականէն աւելի իմաստ մը ունի հայերուս համար: Ասկէ ճիշդ 75 տարի առաջ, 1915-ին բարբարոս թուրքը ցեղասպանութիւն գործադրեց մեր ժողովուրդին դէմ, քսաներորդ դարու առաջին ցեղասպանութիւնը, որուն զոհ գացին մէկ-երկու միլիոն հայեր...

Այս օրերուն Ատրպէյճանի մէջ թուրքերուն ցեղակից ազերիները ծեռով նման ցեղասպանութիւն մը կը գործադրուի մեր ժողովուրդին հանդէպ: Նորէն մեր դէմ է մեր դարաւոր թշնամին...

Անցաւ 75 տարի, մեր ժողովուրդը մասամբ բուժեց իր վէրքերը, վերստին ծաղկեցաւ հայոց ծառը, պետականութիւն, հայրենիք ունեցանք եւ վերապրումի յամառութեամբ ապացուցեցինք որ հայը չի մեռնիր: Ինչպէս կ'ըսէ Պարոյր Սեւակ. «Կանք: Պիտի լինենք: Ու դեռ շատանանք»:

Հաւաքուած ենք աշակերտներու ուժով փոքրիկ սգոյ հանդէս մը ընելով՝ մեր յարգանքը մատուցելու մեր զոհերուն, որոնք նահատակուեցան, մարտիրոսացան, բայց հաւատարիմ մնացին Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի եւ Սահակ-Մեսրոպի աւանդութիւններուն:

Ցիշատակի արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:»

Սրահին մէկ անկիւնը մեր բիւրաւոր նահատակներուն շիրիմները խորհրդանշող սեւածածկ պատուանդանին աշակերտները ծաղիկներ կը դնեն:

Սրահ կը մտնեն դրօշակակիրները: Կը հնչեն Արժանթինի Հանրապետութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի քայլերգները: Խորհրդաւոր է պահը... Լռութիւն, երկիւղածութիւն եւ յարգանք...

Այս մթնոլորտի մէջ հոգեպարար երաժշտութիւն մը կը հնչէ. հայրենաբնակ շնորհաշատ ջութակահար Հրաչեայ Ցովհաննիսեան կը նուագէ Կոմիտաս Վարդապետի «Միրանի Ծառ» եւ «Կռունկ» ստեղծագործութիւնները:

Օրուայ խորհուրդի մասին խօսք կ'ըսէ դոկտոր Սամուէլ Անթոսեան: Ստորեւ կու տանք իր խօսքը.

«1021-էն սկսեալ երբ սելճուք Տուղրիլ պէկը յարձակեցաւ Հայաստանի վրայ, 970 տարի շարունակ մեր ժողովուրդը կրեց թրքական զանազան ցեղերուն լուծը: Իրարու յաջորդող թուրք ցեղերը հայ մարդոց գանկերէն բլուրներ շինեցին եւ յագեցուցին իրենց արեան ծարաւը:

Հայերուս համար յատկապէս ազէտալի եղաւ Օսմանեան կայսրութիւնը, որը ոչ միայն տիրացաւ մեր պատմական հողերուն, այլ թուրքերու մէջ ազգային եւ կրօնական ատելութիւն սերմանեց հայերու հանդէպ: Մահմետական կրօնքը՝ իսլամը դրօշով դարձնելով՝ թուրքերը դարեր շարունակ *կեանքի* անհաւատ արհամարհական ու նուաստացուցիչ ածականով կը կոչէին հայերը:

19-րդ դարուն, ազգերու ընդհանուր զարթօնքին ներդաշնակ, Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող հայերը կ'արթննան դարաւոր թմրութենէն, կը պահանջեն իրենց ազգային իրաւունքները յարգել: Արիւնոտ Սուլթան Համիտը 1876-էն սկսեալ մինչեւ 1908 զանազան պատրուակներով հայկական գաւառներուն մէջ ջարդեր կը կազմակերպէ՝ մի քանի հարիւր հազար հայ անմեղներուն արիւնով ներկելով կիրպէ՝ մի քանի հարիւր հազար հայ անմեղներուն արիւնով ներկելով իր երկիրն ու իր անունը:

1908-ին Երիտասարդ Թուրքերը կը տապալեն Համիտը: Պահ մը կը թուի որ Թուրքիան պիտի յարգէ իրաւունքները: Ազգովին կը խարուինք: Իթթիհատ կուսակցութեան գաղտնի ժողովներու ատեն կը ծրագրուի հայ ազգի բռնաջնջումը: Առաջին Աշխարհամարտը կարելի կը դարձնէ այդ ոճրագործումը: Թուրքիան կը պատերազմէր Ռուսիոյ դէմ: Ռուսական բանակին մէջ հայ զինուորներ կային. իրենք կրնար պարտ ծրագիրին իրագործումը: Թուրքիան կը պատերազմէր Ռուսիոյ դէմ: Ռուսական բանակին մէջ հայ զինուորներ կային. իրենք կրնար հայութիւնը *սահմանամերձ* շրջաններէ հեռացնել: Իրականին մէջ հայութիւնը սահմանամերձ շրջաններէ հեռացնել: Իրականին մէջ «ոտնձգութիւն» անուան տակ հրահանգուած էր իրագործել հայ տարրի ամբողջական բնաջնջումը: Այդ օրերու գաղտնի փաստաթուղթերը այսօր հայութեան սեփականութիւնն են եւ անառարկելի փաստեր: Հոն գրուած է. «*Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն*» (Իթթիհատ) կուսակցութեան կոմիտէն, ինչ որ ալ ըլլայ, նպատակ ունենայ (հայ) կուսակցութեան կոմիտէն, ինչ որ ալ ըլլայ, նպատակ ունենայ ոճրագործութիւնը, ինչպէս որեւէ տեղ եւ որեւէ ձեւով հայկական հարցի առաջադրութիւնը կ'ենթակայ որեւէ տեղ եւ որեւէ ձեւով հայկական հարցի առաջադրութիւնը, զոր մեզի ընձեռած է պատեհ, օգտուելով այն ազատութիւններէն

«Տարբեր Ես Դուն Մեր Երազէն...»

Գրեց՝ Երուանդ Ազատեան

Այստեղ եւս մեր ժողովուրդին համար ուսանելի բազմաթիւ դասեր պարզուեցան. մանաւանդ՝ մեր վճռակամութիւնը կոփելու անօրինակ առիթներ:

Առաջին հերթին Ամերիկայի մէջ միասնական կերպով ու միեւնոյն նպատակին համար պայքարելու սակաւաթիւ առիթներէն մէկը վկայեց ամերիկահայութիւնը: Քաղաքական հազուագիւտ մարզանք մը որ մեզ պիտի վարժեցնէ քաղաքական աւելի մեծ ճակատներու:

Երկրորդ, որոշումնագրին բանաձեւը սարսափ մատնեց թրքական պետութիւնը որ հարկադրուեցաւ միլիոնաւոր տոլարներ ծախսելով լոպիինկ կատարելու եւ խափանել փորձելու ճշմարտութիւնը: Սթրազպուրկի մէջ Եւրոպական խորհրդարանի քուէարկած որոշումը շատ սուղի նստած էր Թուրքիոյ՝ արգելակելով անոր մուտքը Եւրոպական Հասարակաց Շուկայէն ներս: Թուրքիա պիտի դիմէր ամէն արտօնելի եւ ոչ արտօնելի միջոցի՝ կրկնել չտալու համար Եւրոպական Խորհրդարանի որոշումը: Հետեւաբար ան վարձեց ծախու «գիտնականներ», եւ զօրաշարժի ենթարկեց լոպիինկի ընկերութիւններ եւ թրքական պետութիւնը իր տգեղ դէմքը ցոյց տուաւ, սպառնալով ամերիկեան ռազմախարիսխներուն եւ Ամերիկայի կենսական շահերուն: Իսկապէս... «բարեկամական» արդար վերաբերում:

Հաստատուեցաւ անգամ մը եւս թէ մէկ ու կէս միլիոն հայ նահատակներու անթաղ դիակները աւելի ահաւոր սարսափ կը պատճառեն Թուրքիոյ՝ քան պիտի պատճառէր միեւնոյն թիւով զինեալ հզօր բանակ մը:

Ուրեմն, մեր մեռելները աւելի արթուն էին, աւելի կենդանի՝ այդպիսի զարհուրանք մը պատճառելու իրենց դահիճներուն:

Այո, ճիշտ է թէ կորսնցուցինք քուէարկութիւնը, սակայն շահեցանք ճիշդ այն ինչ կը փորձէինք իրականացնել քուէարկութեան յաջողութեամբ:

Արդարեւ, ի՞նչ էր նպատակը որոշումնագրի որդեգրումին՝ եթէ ոչ ծանօթացնել հայոց կրած ցեղասպանութիւնը աշխարհին: Եղեռնէն ի վեր լռութեան դաւադիր պատ մը հիւսուած էր հայոց ցեղասպանութեան շուրջ՝ աշխարհը անտեղեակ պահելով այդ ահաւոր ոճիրէն եւ պարտադրելով որ հայ ժողովուրդը առանձինն սգար իր մխացող վէրքերը:

Տասներկու ժամուան բուռն վիճաբանու...ները հայոց ցեղասպանութեան մասին եւ անոնց հեռասփռումին հետեւող խմբագրականներն ու յօդուածները Նիւ Եորք Թայմզի, Ուաշինկթըն Փոստի, Լոս Անճելըս Թայմզի եւ այլ կարեւոր թերթերու մէջ բաւարար եղան քանդելու լռութեան պատը եւ վար առնելու Թուրքին «քաղաքակրթական» դիմակը:

Բոլոր թերթերն ալ ջանացին առարկայականօրէն ներկայացնել պարզուող տեսակէտները եւ այդ իսկ ընելով ծանօթացուցին հարցը հանրութեան, խորտակելով լռութեան պատը: Նոյնիսկ այս առիթով մոռցուեցաւ ամերիկեան Պետական Քարտուղարութեան դիւանակալութեան անցքերուն մէջ յօրինուած «ենթադրեալ ցեղասպանութեան» «ենթադրեալ» բացատրութիւնը. եւ հանրութիւնը լայնօրէն լուսաբանուեցաւ հայոց ցեղասպանութեան շուրջ: Թուրքիան պաշտօնապէս դատապարտելու կարիքն անգամ երկրորդական դարձաւ՝ քանի անոր պաշտպաններուն ծիծաղելի բացատրութիւններով աւելի եւս համակրանքը յարեցաւ հայոց կողմը:

Ամէն հայ պարտականութիւնն ունի յատուկ... շնորհակալութիւն յայտնելու Թուրքիոյ, որ հսկայ գումարներ ծախսելով խօսուն բեմադրութեան մը վերածեց այս պայքարը, աւելի եւս ծանօթացնելով իր ցեղասպանութեան արարքը: Աւելի քան 12 ժամ տեւող վիճաբանութիւնը ծերակոյտի մէջ, անփոխարինելի դասընթացք մը հանդիսացաւ քաղաքագէտներուն եւ ամերիկեան հանրային կարծիքին համար: Դասընթացք մը, որ երկար ատեն պիտի չմոռցուի:

Մենք որ ամէն կորսուած ճակատամարտէ ետք մեր տարած «բարոյական յաղթանակներով» մխիթարուելու առհաւական սովորութիւնն ունինք՝ այս անգամ իրական յաղթանակ մը տարինք: Եթէ Թուրք պետութիւնը այսքան բուռն կերպով չպայքարէր որոշմնագրին դէմ, այնքան վէճ եւ այնքան փաստարկութիւններ հրապարակ հանելու առիթը պիտի չստեղծուէր: Ծերակուտական Տոլ այնքան խորունկ կերպով պատրաստած էր իր թեզը եւ զայն այնպիսի ճարտարութեամբ եւ համոզումով յառաջ տարաւ որ հակառակորդներն անգամ հարկադրուեցան իրենց հիացումը յայտնելու անոր ճարտասանական կարողութեանց եւ համոզումներու խստութեան մասին:

Միւս կողմէ ծերակուտական Պըրտ ուրիշ առարկութիւն չունէր բացի այն քանի մը մաշած պատճառաբանութիւններէն զորս Թուրքիոյ վարձած լոպիինկի ընկերութիւնները հնարած էին իրենց համար, թէ՝ «Թուրքիա դաշնակից անտեղեակ թմբկահարներուն համար, թէ՝ «Թուրքիա դաշնակից մըն էր եւ պէտք չէր զայն վշտացնել»: (Թէեւ Ծերակուտական Տոլ հարց տուաւ որ ուրեմն, եթէ դաշնակից չըլլար Թուրքիան՝ պիտի ընդունէի՞ն անոր ցեղասպան արարքը) թէ «Թուրքերը Քորէայի մէջ քաջարար կռուած էին» թէ՝ «Թուրքիա կրնար խափանել իր հողամասին վրայ գտնուող Ամերիկեան ռազմախարիսխները», եւն.

Ծերակուտական Պըրտ եթէ աւելի բարձր ճաշակ մը ունենար՝ տարբեր նուէր մը կրնար հրամցնել իր Թուրք փեսային, մէկ ու կէս միլիոն հայ նահատակներէն աւելի հաճելի բան մը...

Այս եւ նման շինծու պատճառաբանութիւններ ոչ միայն չկրցան հերքել ցեղասպանութեան արարքը, որովհետեւ ոչ մէկ կապ ունէին այդ ճշմարտութեան հետ, այլ անուղղակիօրէն եկան հաստատել պատմական ճշմարտութիւնը:

Ծերակոյտի մէջ պարզուեցաւ հետաքրքրական եւ աննախադէպ երեւոյթ մը, երբ գեր-պահպանողական Ճեսի Հէլմզի եւ ազատական Քարլ Լեւինի պէս յատենական հակառակորդներ, իրենք զիրենք գտան հայկական ցեղասպանութիւնը փաստարկող կողմին վրայ:

Ամէն անգամ որ յիշեցում կատարուեցաւ Նախագահ Պուշին, որոշումնագրին նկատմամբ իր ստանձնած յանձնարութեան մասին՝ անոր ներկայացուցիչները անուղղակիօրէն մօտեցան հայկական կազմակերպութեանց ղեկավարներուն, փորձելով զանոնք համոզել որ յօժարէին զանց առնել «ցեղասպանութեան» յիշատակութիւնը. (Նոյնիսկ խոստումներ կատարուեցան Հայաստանի երկրաշարժի աղէտեալներուն աւելի առատաձեռն օժանդակութիւն կատարելու «ցեղասպանութիւն» բառին զանցումին հաշւոյն...)

Բոլոր այն հայերը որ այդպիսի հարցադրումի մը առջեւ գտնուեցան, -առանց յաճախ իրարմէ տեղեակ ըլլալու- վճռականապէս մերժեցին առաջարկը, այն տրամաբանութեամբ որ նախընտրելի էր ցեղասպանութեան փաստը պահել մէջտեղ, հակառակ որ ամերիկեան պետութիւնը պատրաստ եղած չըլլար զայն ընդունելու:

Բազմակի յիշեցումներէ ետք նախագահ Պուշ ի վերջոյ յօժարեցաւ ընդունիլ որոշմնագրին մէջ «ցեղասպանութիւն» բառին գործածութիւնը:

Սակայն, որոշմնագիրը զոհ գնաց թրքական յամառ լոպիինկի եւ անզիջողութեան:

Եթէ Թուրքերը դիտեցին ծերակոյտի երկարատեւ վիճաբանութիւնները եւ ապա նաեւ ամերիկեան գլխաւոր թերթերու յօդուածները, անպայման անոնց աչքէն չվրիպեցաւ ցեղասպանի այն դիմագիծը, որ անգամ մը եւս ուրուագծուեցաւ լրատու օրկաններու մէջ:

Եթէ վէճը այսքան չծաւալէր՝ անկարելի էր որ ցեղասպանութեան հարցը այսքան լայն ուշադրութեան արժանանար եւ այսքան լայն տարածում գտնէր մամուլի էջերուն մէջ:

Ուրեմն, Թուրքերուն ալ անուղղակի օգնութեամբ, քուէարկութեան այս փորձը լիովին ծառայեց իր նպատակին. թէեւ տակաւին չունինք Թուղթի կտոր մը որ յարգանք ընծայէր մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն, սակայն, վաստկած ենք աւելի լուսաբանուած հանրային կարծիք մը, որուն ուղղուած պիտի ըլլար արդէն այդ որոշմնագիրը:

Քուէարկութիւնը կորսնցուցինք. սակայն, լուսաբանման պատերազմը շահեցանք:

Ուրեմն, տեղին է անգամ մըն ալ բանաստեղծին հետ կրկնելու՝ «Տարբեր ես դուն մեր երազէն... աւելի լաւ»:

(Ծար. եւ Վերջ)

Նուիրատուութիւն

Ողբացեալ Վահէ Զրնոզեանի մահուան երրորդ տարելիցին առիթով, այրին՝ Տիկ. Տորիս Զրնոզեան կ'ընէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Վահէ Զրնոզեան Հիմն. «Վահէ Զրնոզեան ուսուցչանոցին»՝	A 1.000.000
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Կրթ. Հաստատութեան, «Գէորգ Զրնոզեան Երկրորդականին»՝	A 1.000.000
Մարի Մանուկեան Կրթ. Հաստատութեան, «Տորոս Զրնոզեան Երկրորդականին»՝	A 1.000.000
Խրիմեան Կրթ. Հիմնարկութեան՝	A 1.000.000
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին՝	A 1.000.000
Հ.Օ.Մ.-ի Յ. Տիարպէքիրեան Հանգստեան Տան՝	A 250.000
«Արմենիա» օրաթերթին՝	150.000
«Սարտարապատ» շաբաթաթերթին՝	150.000

Ողբացեալ Վահէ Զրնոզեանի մահուան երրորդ տարելիցին առիթով գաւակները կը նուիրեն, Վահէ Զրնոզեան Հիմնարկութեան «Վ. Զրնոզեան» ուսուցչանոցին՝

«Դա Մեր Հոգու, Մեր Սրտի Արձագանգն է Ու Սէրը Հայերի Հանդէպ», Կ'ըսէ Ռոսթրոփովիչ

Հայաստանի, հայ երաժշտութեան հետ աշխարհահռչակ թաւջուզիի կալինա Վիշնեւսքայայի ունեցած կապերի մասին մամուլում սփռուած շատ տեղեկութիւններ կան, որոնք արդիւնք են շատ փոխադարձ այցելութիւնների, փոխադարձ հանդիպումների, իրենց դասարաններում հայ ուսանողների հետ պարապմունքների, հիւրախաղերի: Նրանք քանիցս եղել են Հայաստանում, իսկ վաթսունական թուականների կէսերին այստեղ դարձել են «Պրոթթենեան երաժշտական օրեր» փառատօնի նախաձեռնողները: Այդ շրջանում էր, որ փառատօնից առաջ մէկ ամիս Ռոսթրոփովիչը, Վիշնեւսքայան, անգլիական մեծ կոմպոզիտոր Պենժամին Պրիթթենը եւ նրա երգերի անզուգական կատարող Փիթըր Փրոսը մէկ ամիս հանգստացան եւ աշխատեցին Դիլիջանում, ԽՍՀՄ կոմպոզիտորների Միութեան ստեղծագործական տանը: Այստեղ էր, որ Պրիթթենը գրեց իր «Փուչքինեան Վոկալ Շարք»ը, զայն նուիրելով Վիշնեւսքայային, որը եւ այդ գործը Ռոսթրոփովիչ–դաշնակահարի նուագակցութեամբ կատարեց Արամ Խաչատրեանի անուան մեծ համերգասրահում: (Ի դէպ այդ համերգին չատերի թուում ներկայ էր նաեւ Մարտիրոս Սարեանը, որն իր «Արեւուտ օր» անունով մի կտաւ նուիրեց Պրիթթենին:)

Հայաստանի ու հայերի հանդէպ յարգանքի արտայայտութիւն դարձաւ Ռոսթրոփովիչի նախաձեռնութիւնը երկրաշարժից տուժած Հայաստանին օգնութեան գործում: Այդ մասին նա վերջերս պատմել է Մոսկուայում իր ունեցած հիւրախաղերի օրերին, երեւանից այնտեղ մեկնած հայ երաժիշտների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ: Այդ հանդիպման տեսագրութիւնը օրերս ներկայացրեց հայկական հեռուստատեսութիւնը:

—Սովետական Միութիւնից մեկնելուց յետոյ անցած տասնըվեց տարիների ընթացքում սա մեր առաջին հարցազրոյցն է, որ տալիս ենք խորհրդային պաշտօնական օրկաններին,– իր զրոյցն այնպէս սկսեց նա: —Այդ ընթացքում մենք մեր հայրենիքի մամուլի ներկայացուցիչների հետ ոչ մի կապ չէինք ունեցել, պատճառաբանելով, որ «ժողովրդի թշնամիներ»ի դիրքերից մենք չենք կարող խօսել մեր ժողովրդի հետ:

Երբ լսեցի Հայաստանին հասած ծանր դժբախտութեան լուրը, այդ ժամանակ ես Լոնտոնում էի, անմիջապէս գնդագհարեցի ուր որ հարկն էր ու ասացի՝ վաղը չէ միւս օրը ես համերգ պիտի տամ Հայաստանի համար, պիտի նուագեմ Պախ Թաւջութակի սուիթը (մենակատար): Ինձ հարցրին, թէ արդեօք կարո՞ղ եմ երկու օրում ունկընդիր հաւաքել, ասացի՝ կարող եմ: Համերգի օրը հսկայական զահլիճը լիքն էր: Ահա, այսպէս, երկրաշարժի երկրորդ օրը կալինայի հետ գործի անցայ, որ օգնեմ հայ ժողովրդին: Դա չսահմանափակուեց միայն համերգ տալով: Նախագահ Ռեյկընի եւ նախագահ Կորպաչեւի մի հանդիպման ժամանակ, որին հրաւիրուած էինք ես եւ կալինան, նախագահ Կորպաչեւը մի ռուսական ասացուածք ասաց՝ վստահիր, բայց ստուգիր: Դա ես յիշեցի, եւ մենք ստուգեցինք նաեւ, թէ ինչքան գումար է գոյացել, ո՞ր հասցէով պիտի ղրկէ, ո՞վ պիտի ուղարկի եւլն.:

Ասեմ որ, կալինան չորս տարի է՝ չի երգում, եւ այդ չորս տարուայ ընթացքում միայն մի բացառութիւն է արել, Լոնտոնում ինձ հետ մասնակցելով այն բարեգործական համերգին, որից գոյացած միջոցները տրամադրուել են Հայաստանի օգնութեան ֆոնտին: Կարծում եմ, որ այնքան էլ հեշտ չէ զգալի ընդմիջումից յետոյ բեմ գալ, երգել Լոնտոնի խստապահանջ ունկնդիրների առջեւ: Դա էլ, երգել Լոնտոնի խստապահանջ ունկնդիրների առջեւ, մեր չիտաթոյլ տուէք ասել մեր հոգու, մեր սրտի արձագանգն է

De Café y Medialunas

Cuando el pueblo turco superó en parte sus problemas internos, en los comienzos del siglo XVII, trató de volver a la práctica de conquista o, más bien, de dominio de países, demostrando una vez más su espíritu expansionista y opresor.

Dispuesto el sultán Mohamed IV, en el mes de mayo de 1963, tratando de emular a Suleiman El Magnífico, partió con una ambiciosa expedición compuesta por 300.000 hombres obedientes, adiestrados para luchar o morir. Otra inquietud hizo que el sultán dispusiera la movilización de más de 100 vehículos para transportar su harén, que lo acompañó en la aventura.

Al frente, el estandarte del profeta; le seguía Gara Mustafá.

Avanzaron hasta la ciudad de Viena, a la cual sitiaron. Leopoldo I de Habsburgo, el calmo emperador austriaco, sabía del peligro que representaban los turcos, desde siempre, por lo que el monarca envió al duque Carlos de Lorena como general en jefe del ejército imperial —¡que contaba con sólo 24.000 hombres!— para romper el sitio. El momento era dramático, y hasta el más superficial de los vieneses se convirtió en leal guardian de su amada ciudad.

Durante la noche del 9 al 10 de setiembre los panaderos, que se encontraban trabajando, —según algunos historiadores— fueron los que dieron la voz de alarma cuando cerca de sus hornos, oyeron a los turcos golpear los túneles construidos bajo los muros de defensa de la ciudad. Los confiteros alertaron de esos avances al ejército que, valientemente, hizo frente al invasor, pese a su inferioridad numerica. La batalla se decidió prontamente a favor de los austriacos, aunque dejo a la valiente ciudad herida pero orgullosa ante el desbande desordenado de los otomanos, que huyeron humillados.

Las opiniones difieren. Algunos dicen que esa madrugada se hornearon por primera vez las riquísimas medialunas, otros opinan que Leopoldo I dió autorización legal para hacerlas. Pensamos que el pueblo, en tiempo de convulsión, apela a su ingenio, y los pasteleros vieneses no encontraron mejor modo de unirse al júbilo —ya lo habían hecho para unirse al triunfo— que idear masas en forma de medialuna, como las que llevaba el invasor en sus estandartes.

En su atropellada huída los turcos, entre otros elementos, olvidaron gran número de bolsas conteniendo granos de café que fueron obsequiadas a un polaco por los servicios prestados al ejercito, y como éste había vivido en Constantinopla, conocía esta infusión a la que comenzaron a llamar "sopa negra".

Un estudio hecho por Gerhard H. Oberzill, en Viena, hace pocos años, afirma que un armenio llamado Diodato fundó la primera cafetería en la Viena imperial; tras él llegaron otros connacionales que lo imitaron y poblaron la ciudad de reductos en los que se podía leer los periódicos, jugar una partida de billar, tal vez saborear exquisitas medialunas acompañando humeante café, favorito de los vieneses.

A más de 300 años del sitio de Viena por los turcos, en la más elegante —o más sobria— cafetería se mantienen fieles al adagio oriental: **"El café debe ser negro como la noche, dulce como el amor y quemante como el infierno".**

Jazmín María Harutiunian de Huttner

COCINA

Isabel Tchalian

LAS RICAS MEDIALUNAS

Disuelva 50 gramos de levadura de cerveza y 1 cucharada de azúcar, en 1/3 de taza de leche tibia. Cuando la mezcla empiece a crecer, échela en un bol en el que previamente habrá mezclado 6 cucharadas de azúcar, 1/2 cucharadita de sal, la ralladura de un limón, 100 gramos de manteca blanda, 2 huevos a temperatura ambiente. Una vez lograda esta mezcla agregarle 2 tazas de harina, trabajando toda la mezcla vigorosamente hasta obtener una masa elastica que no se pegue en las manos.

Dejar levar, luego estirar con palote y cortar cuadrados de 10 centímetros con 1/2 centímetro de espesor.

Arrolle el cuadrado en triángulo, desde la base hasta el vértice y arque cada rollito dándole forma de medialuna. Distribuya cada pieza en placas enmantecadas. Tape las medialunas con polietileno y déjelas hasta que estén bien hinchadas.

Cocínelas a horno moderado. Al retirarlas del horno, píntelas con almíbar

Novedades Musicales

Sarkis Kabadian

ARAM KACHATURIAN

El programa que por LRA.1 conforma y dirige con singular calidad el conocido locutor de nuestro medio, señor Suárez Castro, ha rendido Homenaje a la personalidad y la obra de este insigne compositor armenio. Esto ocurrió el martes 1º de mayo, en el horario de las 18 horas por dicha emisora, oportunidad en que se pudieron evocar sus mejores realizaciones, con motivo del 12º aniversario de su desaparición.

Genio Armenio en el Colón

Iniciando la temporada musical 1990 se presentó en el Salón Dorado de nuestro Primer Coliseo, un excepcional violinista armenio que, sin duda, está llamado a ser uno de los grandes en el dominio de este difícil instrumento. Su nombre es Jrachia Harutiunian y, con sólo 27 años de edad, es alumno aventajado del Conservatorio Menuhin, de Suiza.

En esta oportunidad se presentó acompañado por el maestro argentino Alberto Lysy, secundado en el piano por otra aventajada alumna de dicho Conservatorio, la señorita Isabelle Trub, de origen suizo.

El programa de este recital se inició con la "Sonata para Violín y Piano de César Franck", continuando luego con una interpretación magistral de la "Rapsodia para violín y piano", de Eduard Bagdasarian, continuando "Poema para violín y piano", de E. Chausson, obra de gran dificultad para este instrumento, pero que nuestro artista supo resolver con gran técnica y singular maestría, cosechando grandes y merecidos aplausos.

El público, que colmaba la pequeña sala, aplaudió calurosamente, de modo que el artista no pudo negarse al bis, siendo ése el momento en que nos regaló la inmortal página del Rev. Padre Gomidás "Grounk", que repitió los aplausos hasta que el maestro se retiró de la escena.

Orquesta Filarmonica de Moscú

El 11 de abril tuvimos el privilegio de escuchar a la mundialmente famosa Orquesta Filarmónica de Moscú que, con el auspicio de la Fundación Coliseum y del Grupo Harmonía, se presentó en el Teatro Coliseo bajo la dirección del Maestro Dimitri Kitaenko.

Este Conjunto Orquestal, que viene de cumplir una extensa gira por los Estados Unidos de Norteamérica, tiene como solista de piano a Vladimir Kraimer, uno de los más famosos pianistas de la actualidad. También integran el Conjunto tres músicos armenios, cuales son Gregori Yeguizarian (cello), Robert Devoian (contrabajo) y Tatiana Vartanian (arpa).

El programa se inició con "Una Noche en el Monte Calvo", la exquisita composición de Mussorgsky y el "Concierto Nº1 para piano y orquesta de Peter I. Tchaikowsky.

En la segunda parte pudimos deleitarnos con la preciosa "Sinfonía Nº 5", de Dimitri Shostakovich.

Tres fueron las brillantes presentaciones de la Orquesta en el Coliseo, cuyos integrantes partieron luego para Brasil y los Estados Unidos.

Tanto en este concierto como en el de Harutiunian, debimos lamentar una vez más la ausencia —yo diría total— del público armenio, que entiendo debiera concurrir en forma masiva para alentar al artista que nos brinda su talento y su arte y que, recorriendo 20.000 kilómetros de distancia, desea conectarse con sus connacionales. Asimismo, entiendo que los medios armenios de difusión, sean escritos o radiales, debieran hacerse amplio eco de estos eventos artísticos para mantener informada a la audiencia.

LILIANA M.M. MERDIKIAN
abogada
Ricardo Gutierrez 1357
Pta. Baja "A" — OLIVOS
T.E.: 790—6779 de 14 a 18

Merceril S.A.
Larrea 237. Capital
T.E.: 48-9343

Dr. Arturo Balassanian
Escribano
Registro Notarial 1094
Florida 716 2º Piso — Of. "K"
T.E.: 322—2768

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL TEKEYAN
Redacción y Administración
Gorriti 4804
1414 CAPITAL FEDERAL
T.E.: 771—2520
Horario de atención
Lun a Vier de 10.00 a 19.00
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
Nº 174428
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía-receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap 84
Cep. 00579—San Pablo
T.E: 813—6731
URUGUAY
Dr. Pedro Tanielian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T.E: 70—3114 Montevideo